

EFFE BOMEN

Dick de Jong

Het is intussen hartje zomer. Met echt zomerweer. Dan weer warm, vervolgens wisselvallig, een gezonde regenbui en dan weer een paar dagen droog. En de dagen dat het niet 'te' warm is, krijgt het museum vrij veel bezoek. De expositie slaat goed aan bij het publiek, de theetuin is erg in trek en de jongelui vermaken zich uitstekend met het detectivespel. Intussen gebeurt er ook op de achtergrond het nodige. Er zijn zonnepanelen geplaatst, op een plek de u vanaf het museumterrein niet kunt zien, er is met de nodige moeite een wiferverbinding gemaakt met de smederij, er wordt wekelijks hard gewerkt om de bestrating vrij te krijgen van onkruid, wat we heel netjes noemen 'ongewenste kruiden'.

AFSCHIED VAN DIRECTEUR ALIDA II

Bij het opmaken van de vorige editie van Beknopt hebben we uitgebreid stilgestaan bij het vertrek van directeur Alida Ambachtsheer. Daar komen we in dit nummer nog een keer op terug. En dan met name van Alida als leidinggevende aan een grote groep vrijwilligers. Een aantal van hen hebben haar tijdens de afscheidsreceptie toegesproken. Daaruit bleek de onderlinge genegeheid. Ontstaan uit de manier waarop Alida haar leiding geven altijd heeft uitgevoerd: luisterend, afwegend en beslissingen nemend. Dat vergt vooral heel veel geduld.

Intussen is Alida thuis bezig met andere zaken, die al lange tijd waren blijven liggen. Ze geniet van haar vrijheid, maar verveelt zich geen moment. Nu over een paar weken eerst vakantie en dan gaat ze ook de

taakonderdelen waarvan ze heeft toegezegd voorlopig te blijven uitvoeren, ter hand nemen. Eigenlijk is ze daar al een beetje meE gestart.

Ze kijkt met dankbaarheid terug op het grootse feest dat haar op 6 juni jongstleden ten deel viel, 's morgens met de vrijwilligers en 's middags met besturen, relaties en andere contacten. Dank!!!

Van links naar rechts en boven naar beneden, degenen die Alida die morgen toepreden: Jopie van Rossum, Liesbeth Leenman, Helen Soeters (die in de vorige editie bij een aanpassing ineens bleek verdwenen en dus niet werd genoemd; excuses) en Jaap van Houwelingen en Piet Boer.

DE HISTORIE VAN HET DOODSKLEED

Het kabinet vervulde vroeger de functie van de linnenkast en was eeuwenlang een statussymbool in ons land. Jonge vrouwen waren vaak jarenlang bezig met het prepareren van al hun linnengoed: hun uitzet voor als ze zouden trouwen. Deze nijverheid werd cultureel geprezen. Onderdeel van de linnenkast was vaak ook het doodskleed of doodshemd. Dit kledingstuk maakte de jonge vrouw met de hand voor zichzelf en voor haar aanstaande.

Doodskleden hadden een eenvoudig ontwerp, vaak een recht lang hemd met driekwart mouwen. De stof was vrijwel altijd linnen, want Nederland was ooit de grootste vlasproducent ter wereld. Het doodskleed werd voorzien van geborduurde initialen en het trouwjaar. Eenmaal af werd de naald vanuit bijgeloof ritueel verbrand. Jezelf geprikt hebben met de naald beloofde ook niet veel goeds.

De doodskleden werden twee keer gedragen: de eerste keer tijdens de huwelijksnacht en vervolgens werden de hopelijk met liefde gevulde kleden achterin de kast gelegd, dat ze maar lang niet nodig zouden zijn voor de tweede keer: in de kist.

De traditie heeft lang bestaan, maar is verloren gegaan na de Tweede Wereldoorlog. Soms kun je zo'n oud linnen doodskleed nog wel eens tegenkomen bij een antiekzaak, een kringloopwinkel of in een museum.

Hoewel de traditie van het zelf maken verloren is gegaan, blijkt toch het gebruik van doodstextiel te zijn herrezen in onze huidige eeuw. Dit heeft te maken met een groeiend besef van de milieu-impact van uitvaarten, en het specifieke aandeel hierin van de doods-kist. Wettelijk is het niet verplicht om een lichaam in een kist te leggen, en toch wordt menig boom gekapt om vervolgens na belastend transport te worden begraven of verbrand. Een stoffen omhulsel is een veel duurzamer alternatief, mits er uiteraard verantwoord geproduceerde natuurtextiel wordt gebruikt, zoals hennep, linnen, wol en biokatoen. Nog duurzamer is het om oud textiel te gebruiken voor een doods-kleed.

EXPOSITIES - IN 2024 VERWACHT

VOORJAAR

historie en design

PERSGLAS

De fabricage van persglas dateert uit 1825 en stamt uit de Verenigde Staten. Daarna komt het naar Europa.

Midden 19^e eeuw wordt voor de goedkoopste massaproductie van glaswerk, patroonglas, de perstechniek gebruikt (1850-1910). Als speciaal iriserend glaswerk wordt het rond 1920 veel in Art Deco vervaardigd. In die tijd is ook veel beschilderd persglas geproduceerd.

ZOMER

knipkunst en papierkunst

PAPIER & KUNST

Papierknipkunst stamt uit de 3^e eeuw v. Chr. en komt uit China. Het behoort zowel tot de volkskunst als tot professionele kunst. Daarnaast is er origami, de Japanse vouwkunst, waarbij het om een beperkt aantal vouwen gaat. Door de combinatie ervan zijn heel complexe ontwerpen mogelijk. De expositie gaat naast papierkunst ook over het vervaardigen van het papier zelf.

NAJAAR

vogeltrek en vogels in de kunst

VOGELS IN TREK

Trekvogels broeden op de ene plek en overwinteren elders. Daardoor profiteren ze van de meest gunstige weers- en voedselomstandigheden. Hoe de vogels elke keer weer in staat zijn om terug te keren naar de plek van het vorige jaar blijft een wonder. Vogels zijn ook een dankbaar onderwerp voor kunstuitingen, in alle soorten en vormen. In de expositie komen beide elementen in beeld.

WINTER

een december-verzameling

KERST-GROEPEN

Voorstellingen van de geboorte van Jezus, in een stal. Dat dit een stal was, blijkt uit de in Lukas 2:7 genoemde kribbe. Naast Jezus, Maria en Jozef zijn nog andere figuren aanwezig, herders met vaak een paar schapen en een os en een ezel. In de loop van de tijd hebben de kerststallen zich aangepast aan de moderne ontwikkelingen en zo zijn er ook hedendaagse variaties ontstaan.

Op het westelijke deel van het dak van de smederij en de wagenshuur liggen inmiddels zonnepanelen. Op een verantwoorde manier en niet te zien vanaf het cultuurhistorische erf van het museum.

DE ZOMEREXPOSITIE

Vijf foto's van de zomerexpositie van 2023, waarin modelhuizen en andere modellen centraal staan. Er is veel belangstelling van het publiek dat werkelijk uit het hele land naar De Koperen Knop afreist om de expositie te kunnen zien.

DE APRIL-MEI STAKINGEN VAN 1943

De vergeten April-meistakingen van 1943; ook op Scheepswerf De Merwede in Hardinxveld werd gestaakt. 80 jaar na dato, op 3 mei 2023, stond het volgende artikel in Het Kompas.

Naar aanleiding van een interview in het tijdschrift Libelle van 12 april 2023 met Erik Dijkstra, wil ik graag reageren op zijn verhaal over de April-meistaking in 1943 en de daarop gebaseerde documentaire 'staken op leven en dood'. De April-meistaking van 1943 wordt wel de 'vergeten staking' genoemd. Waarom is zo'n belangrijke gebeurtenis relatief onbekend gebleven? Dat is de vraag, die Erik Dijkstra in zijn documentaire wil beantwoorden.

Nederland was al drie jaar door de Duitsers bezet toen op 29 april 1943 het bevel werd gegeven om alle voormalige Nederlandse soldaten in Duitsland dwangarbeid te laten verrichten. De reactie van burgers door heel Nederland was ongehoord. Aangemoedigd door de telefonistes van de Stork-machinefabriek in Hengelo ging een oproep om te staken als een lopend vuurtje door het land. Binnen een dag legden honderdduizenden het werk neer. Het was de grootste staking ooit in Nederland, zelfs de grootste staking in het door Duitsland bezette Europa. De opstand werd bloedig neergeslagen: er waren tweehonderd doden en honderden mensen die naar strafkampen werden gedeporteerd.

Ook in onze regio werd gestaakt, o.a. bij Scheepswerf de Merwede in Hardinxveld. Een aantal mensen werd opgepakt en naar werkkampen gestuurd. Maar er zijn ook mensen op dezelfde dag van de staking, 3 mei 1943, opgepakt en geëxecuteerd als represaille. Eén van hen was Jan Willem de Blaey, de eerste man van mijn moeder. Het enige wat ze nog heeft gekregen is een afscheidsbrief. Ze bleef achter met mijn halfbroer Jan van 1 jaar. Mijn moeder heeft nooit gehoord waar hij begraven is.

Na de oorlog is ze bij meerdere uitstallingen van opgravingen geweest om eventueel herkenbare spullen te vinden. Zo hoopte ze erachter te komen waar zijn stoffelijk overschot is gebleven. Er is echter nooit iets teruggevonden. Dit verhaal wil ik onder de aandacht brengen omdat ook ik het idee heb, dat dit een vergeten verhaal is. Bij de herdenking op de Sluisweg heb ik hier nog nooit een woord over gehoord. Mijn moeder kreeg wel altijd een officiële uitnodiging voor het bijwonen van de 4 mei herdenking. Hier heeft ze echter nooit gehoor aan gegeven, dat kon ze emotioneel niet aan. Maar ons, haar kinderen, is met de paplepel ingegeven om naast 4 mei ook 3 mei altijd te herdenken. Wij hebben dat weer aan onze kinderen doorgegeven.

Met dit verhaal loop ik al rond sinds het verhaal van de Merwedegijzelaars in het nieuws kwam. Ik zou het gepast vinden als er ook een herdenkingsteken geplaatst zou worden in onze gemeente voor deze mensen. Het enige dat ik weet, is dat er een plaquette is met de namen van de omgekomen mensen van de "Merwede" van het bombardement en de staking. Deze plaquette is tegenwoordig te vinden in museum "de Koperen Knop".

Omdat het op 3 mei precies 80 jaar na dato is, trek ik de stoute schoenen maar eens aan om mijn verhaal in te sturen. Ik hoop oprecht dat de mensen van deze staking de aandacht krijgen die ze hebben verdiend.

Laura Ambagtsheer de Koning

HET DETECTIVESPEL

En ook dit jaar is het detectivespel weer een wervelend succes! De kids vermaken zich goed en de begeleidende ouderen spelen doen even hard mee. De kleine behuizingen in en buiten het museum maken er deel van uit.

ARRANGEMENTEN

Naast De arrangementen voor groepen starten we na de vakantie met zakelijke arrangementen. De Etage is namelijk uitermate geschikt voor een vergadering, een productpresentatie, een cursus en dergelijke. Het grote voordeel is ook dat er in een mooie en prettige omgeving even kan worden gepauzeerd om daarna vol elan er weer tegenaan te kunnen. Moderne voorzieningen staan tot uw beschikking en u geniet van onbeperkt koffie, thee en water. Informeer eens naar de mogelijkheden.

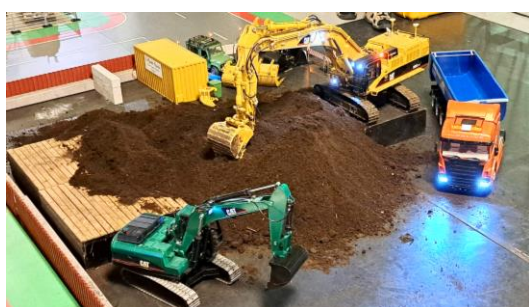
De uitstraling van De Etage is zeer aangenaam en er is een uitstekend functionerende airco aanwezig.

OPEN DAG MODELBOUW

19 AUGUSTUS 2023

11-16 uur

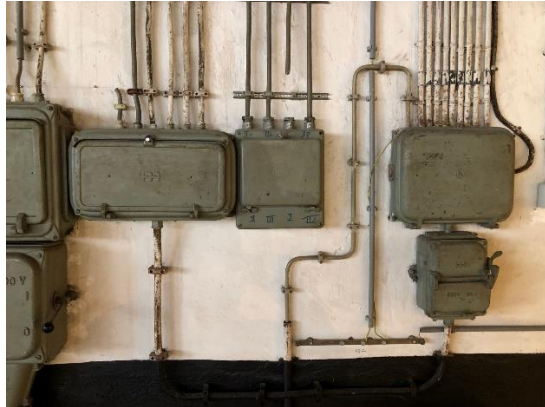
RABO CLUBSUPPORT

Natuurlijk doet het museum mee aan de stemcampagne Rabo ClubSupport 2023. Van 4 t/m 26 september kunt u, als lid van de Rabobank stemmen. Dit jaar gaat het geld dat het museum hopelijk gaat krijgen naar een nieuw project: een inspiratiedocument inzake Trijntje. Het museum wordt namelijk steeds meer benaderd door scholieren en studenten met de vraag om informatie en/of documentatie over de oudst bekende begraafing van Nederland, Trijntje, waarvan een reconstructie in het museum ligt. Daarom heeft het museum besloten een document te gaan samenstellen.

Rabo ClubSupport Goed voor jouw club & geweldig voor de samenleving

VEILIGHEID VOOR ALLES

Bij het draaiende houden van een museum komt meer kijken dan alleen bezoek ontvangen en entreegeld innen... Eerder vertelden we al over het plaatsen van zonnepanelen. Inmiddels heeft er ook een zogenaamde scope-10 inspectie plaatsgevonden, waarbij alle elektriciteit is getest. In grote lijnen blijkt alles in orde te zijn, maar de komende tijd moet her en daar nog een kleine aanpassing plaatsvinden.

DE SLEURHUT...

EEN CARAVAN

Nederland heeft na Zweden de hoogste caravandichtheid ter wereld. Voor veel mensen staat de caravan symbool voor de Nederlandse kleinburgerlijkheid: op weg naar de zon in de file staan, over de camping struinen met een toiletrol onder de arm, en een auto vol met hagelslag en pindakaas.

Historicus Marchien den Hertog schreef met *Een thuis op wielen* een cultuurgeschiedenis over de caravan in Nederland, van de beginjaren voor de oorlog tot de heropleving tijdens de coronapandemie.

TRADITIE

Waar komt de Nederlandse caravantraditie vandaan? Die is eind 19^e eeuw overgewaaid als onderdeel van de Britse cultuur. In Engeland werd rondtrekken met een woonwagen een vrijetijdsbesteding van de Britse adel, eerst met een paard ervoor, later met een auto. En dit werd in Nederland overgenomen. In 1912 richtte Carl Denig samen met zijn zus en twee vrienden de Nederlandse Toeristen Kampeer Club op. Eind jaren twintig werden de eerste caravans in Nederland gebouwd of geïmporteerd. Caravannen was toen nog wel iets voor de elite, want je moest natuurlijk een auto hebben.'

DOORBRAAK

In de late jaren vijftig en begin jaren zestig werd de caravan ook iets voor de middenklasse. Dit kwam door de welvaarts-groei in die tijd, en de eerste loonsverhogingen na de oorlog. Er was meer geld voor consumptiegoederen, zoals koelkasten, auto's en caravans. Daar kwam nog bij dat de vrije zaterdag werd ingevoerd. Een gezin kon er nu voor kiezen om een weekend weg te gaan.

Het avontuurlijke van kamperen, je caravan ergens in de natuur neerzetten of op goed geluk een camping zoeken, dat is er niet echt meer bij. Niemand gaat onvoorbereid op pad, de

camping wordt gereserveerd en iedereen raast zo snel mogelijk over de snelweg om op de eindbestemming te komen. En dat terwijl rondtrekken met een caravan ook over de reis gaat, en de indrukken die je onderweg opdoet.
'Een thuis op wielen: eerherstel voor de sleurhut' kost € 27,50 en is te koop in de boekhandel.

Het kabinet was eertijds de trots van elke boerin....

COLOFON:

Redactie : Dick de Jong.
Assistentie : Alida Ambachtsheer, Edith van der Hoogt-Drinkwaard, en (verzending) Anne-Marie Verhagen.
Foto's : Erika Adriaanse, Alida Ambachtsheer, Dick de Jong, Ewoud Klop, John Tomey e.a.
Voor deze uitgave zijn o.m. teksten van derden gebruikt. Als iemand meent dat hierbij de kopierechten zijn geschaad kan er contact worden opgenomen met de redactie.

AFMELDEN VOOR ONTVANGST:
DIRECTIESECRETARIAAT@KOPERENKNOP.NL

MUSEUM DE KOPEREN KNOP
het cultureel en historisch
centrum in de ablasserwaard

Binnendams 6 | 3373 AD Hardinxveld-Giessendam | 0184-611366
Directeur a.i. Dick de Jong | 06-228445889 | dinsdag en donderdag 9.00-12.00 uur
www.koperenknop.nl | koperenknop@koperenknop.nl | bank nl93rabo0395001005
open: di t/m vr 13-17 uur en za 11-17 uur – juli+augustus ook ma 13-17 uur.
groepen e.d. ook daarbuiten

MUSEUMQUOTE:

deze plek bruist van cultuur...
cultuur verbindt mensen,
verrijkt en maakt gelukkig.